د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

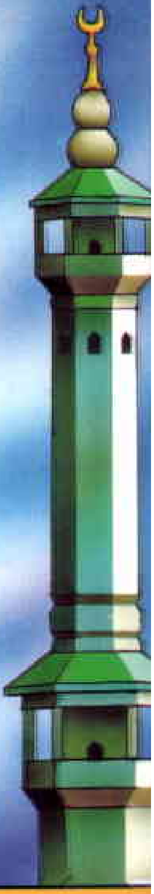

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

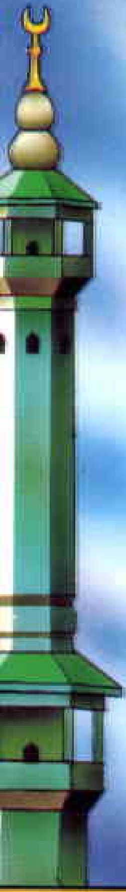

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشـ

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١١٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شیخ الإسلام ابن تیمیة «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن : قاضي محمد شعیب «صافی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادي الثاني ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پیژندنه	ع
د څیړونکی سریزه	۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	۱۸
چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ....	۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي	۲۴
غیر مشروع واسطه	۲۹
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته	۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام....	۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دی	۳۹
شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري	۴۳
دادنی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دی.	۵۳
دعا داعی او مدعو له دواړو ته ګټه رسوی	۵۷
په الله باندې توکل او یواځې د الله نه څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی.	۶۶
هغه اشیاچې الله پیدا کړي دي انکار نړی نشی کیدای.	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلي على رسوله الكريم، اما بعد:

دا ښکاره او یقیني خبره ده چې دانسان دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دادی چې دی به دالله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ ، ددې مدعی دثبوت یو څرګند دلیل دی، څکه په دغه مبارک آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلی دي: او نه دی پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چه ځما عبادت وکړي. - اوانسان هله دکمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښې دالله پاک دحکمونو مطابق په سمه او حقیقي معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شک نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاک فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ..... الايه (١)

(١) اسراء: (٧٠) =

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکي او د ژیاتو ځانګړتیاؤ څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په دغه باندې د هغې پیرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګي او عبادت اقسام او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه و پېژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼاکښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یواځنۍ

= او یقیناً عزت ورکړې شوي دي مونږ
اولاد د آدم (ع) ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او درياب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه سلم په ټولو انبیاؤ کښې اخرنی او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

بس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولي متاسفانه بیا هم یوزیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول یو ضروري او لازمي امردی! دوی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

د لته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعني عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسې دي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کمته په کښې کوم مثبت او اغیز من اجراءات صورت نه نیسي، د غه راز دوی وایي: کله چې څوک واسطه د نه لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې په یواځې ځان ور تلل که ناشونی نه وي نو ډیرې مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدا رنګه دوی وایي: کله چې یو سړی صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته د والیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبة زیات اهمیت ور کوي.

دوی د خپلو دغو خودساخته مقدمو په تعقیب وایي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطر چې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایي کرام او نیکان بنده ګان واسطه کاندې چې د الله پاک در بارته یې غوښتنې وړاندې کړي.

دوی بیا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ور ددومی اود غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي -

د ((الواسطة بین الحق والخلق)) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسي په وړاندې قرار لري، داسلامي دعوت د یو ځلکښنی، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا دد غه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنی مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښي د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښي په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښي یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمد وایي: دا دې وړ ده چې په طلا و سرو ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښي د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال څنګه کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هتما به ورته دا خبره مبالغه نه ښکاري حق او حقیقت ثابت او معلوم شي -

ګرانو لوستونکو! ځلکښني لدی چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

درانه د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره
درو پیژندم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي
په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه
او کتوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په
آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب
تر پای پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجه دې ټکي ته اړوم چې د
څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو ځلاشماره
درنه ورنه کمه شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل
په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې
سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمې منتخب کتاب
شروع کیږي.

پس دا دی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم
او د الله تعالی څخه سوال کوم چې موږ ټولو مسلمانانو ته
په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب. کنړ افغانستان.

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پیژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی .

تیمیّة د ده نیا بی نوم دی چی اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښی یوه داسی عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چی په خپل ټاټبی او سیمه کښی یی په علم، پوهه، ذکاوت او تقویٰ کښی ساری نه درلوده او بیا دهغی د اولاد په سلسله کښی تیمیه دهغه چاپیاره تخلص وګرځید لوچی دهغی سره یی په علم او ذکاوت کښی مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ ه ق کال کښی د ربیع الاول د میاشتی په لسمه[۱۰] نیټه د حران په ښار کښی زیږیدلی دی، او کله چی تاتاری یرغلګرو قوځونو په ۶۶۷ ه ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ نو شیخ د شپږ[۶] کلونو په عمر وُچی والد صاحب یی رک او د کورنی نور غړی دځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ ده په دمشق کښی خپلی زده کړی نه چی په حران کښی یی پیل کړی وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی ذکاوت څښتن و، نو له دې کبله ده د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو انډيوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترېنه کوم ملګري او يا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی و. همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو رښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره کړېده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمان دارۍ او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يووالي ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړو کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللی دی چې تاریخ به یې ترقیامته هیر نکړي دی په خپل عمر کښې بې شمیره علمي څواک خاوند وُ الله پاک ورته په خپله مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ور کړی وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې وُ.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دی حدیث متعلق (لعن الله المحلل والمحلل له) و پوښتل شو نو دی په دی اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړی دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه پرخپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړی دی کوم ته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال دغه ډول د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ه د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې منځ ته شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ؒ لکه څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو د آراؤ او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د څلورو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه و شوه نو ده به وخت په دغه مسئله کښې د څلور واړه مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي داهم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګانې ورکړي دي چې هغه په څلورو مذاهبو کښې وجود نه لري دغه ډول ډلیکلي دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چې د ده په نزد «صحیح» سیټی ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی وییلی دی:

کله چې به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة رح) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی ګمان کاوه چې ګنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی ګڼله چې بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چې (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی ګمان کاوه چې ګنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چې کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آورولونو، مولیدل چې تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توګه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف (الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة رح) کښې لیکلي دي: شیخ رح به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بېخي نه کوله او حماد دي په الله (ج) باندې قسم وي چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه وُلیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود وُ او دی به په دې پوه شو چې دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حدیث به یې معمول بها گرځولوا و د هغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو ځلو تا تو څخه به یې د بل هیڅ چا قول ته که هر څوک به وُ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانگړي مهارت درلوده. او همدا غه وجه ده چې تالیفات یې واړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یوزر (۱۰۰۰) څخه زیات حساب شوي دي.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور شاگردان دي، او د دغه پر دل علمي شخصیتو نوردزل او جامعي ته وړاندي کول د ده د علمي پیاوړتیا د جوته ونې په برخه کښې یو ځرگند دلیل دي.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه) کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د (۷۲۸) هـ کال د ذي القعدي د میاشتې په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعني د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څېله روح ځېل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دښه قرآن کریم اتیا (۸۰) ځله ختم کړی وُ، او په اتیاؤم (۸۱) وار سره د سورة قمر اخرنی آیا تونو {إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ} ته رسیدلی وُ چې بیا د سورة رحمٰن د اول څخه متباقی قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعی الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرائت پېر خوښولو په همدغه ورځ د ده ته د غسل د ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو تو لګی په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰۰۰۰) څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبلؒ د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي وُ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې دومره زیاتنه کتنه کوونه و لیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هٰکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة م یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همدغسی وی !.

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرگ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په ده باندی و رحمیږی او جنت الفردوس دی ور له نصیبه وکړ حُوی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، ومن یضلل فلا هادی له واشهد ان لا اله الاّ الله وحده لا شریک له واشهد انّ محمّدا عبده ورسوله.-

امّابعد: د الله تعالیٰ او مخلوق، یعنی د الله پاک او بنده کانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناچې پېره "خطرناکه" خطیره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان تر دینه غافل او ناخبره دي.- او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن د غه اوُ هام پرستې او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورو یې او د هغه نصرت او تائید ځنې د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالیٰ باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالیٰ په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمايلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)

«او حق دي په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالی فرمايلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) (۲)

که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نو مدد به وکړي الله له تاسي سره او ثابت او ټينګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه رنګ فرمايي:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه يې فرمايلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۴)

او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا.»

اوس د غه نصرت چيرته دی، د غه عزت چيرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چيرته ده؟!

د حق او خلق يعنی د الله تعالی او بندګانو ترمينځ د واسطې پيژندلو په برخه کښی خلق د رې ډلې شوي دي:

(۱) يوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله صلی الله عليه وسلم د شريعت د تعليم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۷ ٤ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸ سورة آل عمران: ۹ ۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د یواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې خلقو دې دیوې پوچې دعوې په وجه د غه شریعت یواځې د عوامو دپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره یې مسمیٰ کړې دې، او د هغو عباداتو په برخه کښې، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د وی یې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره یې یاد وی، او په حقیقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي وسوسې او شیطانی واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی،..

دوئ د دغه منحرفې عقیدې د رواجولو دپاره ځینې آوازې داسې اوچتوي: «حَدَّثَنِيْ قَلْبِيْ عَنْ رَبِّيْ»!! یعنی زړه می راته د ځینې رب څخه خبر را کړې دې!!

دوئ په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې کوم چې د شریعت پیروي، توقې او مسخرې کوی او وایی: د دې ځینې مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی، او د علم باطن پیروان 'بدون له کومې واسطې څخه ځینې علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصله وی، د دې د دغه فتنې په وجه ډیر عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړي روان کړل.

د وي د ډېرو غيرو مشروع امورو کوم چې د دوي په کتابو نو کښې ليکل شوي دي، مرتکب کړ ځيدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمايې د دوي دار تداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي.

د وي د شريعت د لومړي اصل څخه يا داچې خبر نه دي، او يا داچې په زړه پې خپل قانونه په ناخبرو کښې اچولي دي، څکه د دغه اصل له مخې هر څوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په خپل نبي محمد صلی الله عليه وسلم باندې نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په يقيني توګه کافر دي، او په کفر کښې يې هيڅ شک او شبه نشته څکه الله تعالی فرمايلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کيدای دوي تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره يعنې فيصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا و نه مومی دوی په خپلوز ړونو کښې ځیګان د هغې فیصلې نه چې تاکړی دی، او ویې منې دوی په منلو سره یعنې لې له ځګری په خوښئ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم درښا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نونتیجه یې دا شوه چې په تېرو تیاروکښې روان شو او د خپلو او هامواو خیالاتو په جال کښې کېر شو، او بیا د همدغو پوچو اوپرسو ده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلې دی:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووايه آيا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا ؤکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، او دګی ګمان کوی چې یقینا دوي خائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفر یې کړي دي په آیا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه د دوی د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تیشل شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او څنې یې د څنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ډلو فرقو او ډلو ځای د جهنم ووړ دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«ستفترق أمتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان و سبعون فی النار، وواحدة فی الجنة وهی من کان علی مثل ما انا علیه واصحابی»

رواه ابوداؤد، والترمذی، و النسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض -

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به مې په درې اویا ډ لـو تقسیم شي چې دوه او یا به یې په اورکښې وي یعنې جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وي یعنې جنت ته به ځي، او دغه ډلـه هغه خوك دی چې په داسې دين، ملت اولاره دروي کومه چې زما او زما د ملګرو (صحابه وو) طريقه، لاره او دين دی»

دغه حديث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سېي سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کړی دی -

۲- دويمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او دځينې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او مقصد کيدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د نورو انبياوو، او نيکانو خلقو ذوات واسطې نيولی دي او دا عقيده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هيڅ عمل نه قبلوی مګر هله يې قبلوی چې په دغو واسطو سره الله ته پنا ور وړی، او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسيله ګرځي (تعالی عمّا يقولـــون علوًا کبيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه اومقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایی هغه دالله د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وگرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دماوزو کښې یې پیره داران او څوکیداران ود ردلی وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلې هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړې شي.

که واقعیت په نظر کښې و نیول شي نو د غه دول عقیده ساتل بیخي د الله تعر د کلام سره ضدیت لری ځکه الله پاك فرمایی:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تاځنه بندگان ځما، له حال زما ځنه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم دعا د دعاکوونکی کوم وخت چې وغواړې له ما ځنه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یی چې دوی په سمه لاره محکم پاتی شی-

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارک آیت کښې دېته ګوته نیول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسیدو لپاره یوا ځنۍ واسطه په الله تعالیٰ باندې قوي او سپې ایمان لرل دي، او بیا په مشروع طریقه باندې د الله پاک عبادت کول دي.

دغه راز په دې مبارک آیت کښې عبادت د ایمان څخه څنګښې ذکر شوی دی، او دا پدې خاطر چې خلق دېته متوجې شي چې عمل صالح، یعنی نیک عمل ډېر ښیات ارزښت او اهمیت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروري شرط دی؛ او الله تعالیٰ چې په قرآن کریم کښې د کومې وسیلې ذکر کړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نیک عملونه دي، او دا هغه یوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاک ته نژدې کوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې در ته پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (۱)

ترجمه: اې ایمان والاؤ! وویرېږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والي په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لاره د الله تعالی کښی د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږی.

الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښی چی د الله تعالی نیک بندګان یی، وسیله نیولی دی داسی فرمایلی دې:

«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چی د دوی یی عبادت کوی «راملادشه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چی کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وی (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاګه شوی ده چی نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یوازنی لاره ده، او د دی نه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چی دوی وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري.

د غه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي او د ځپلي غلطۍ او تيروتنې پروجه نه نيک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي.

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه داده چې دوی د الله تعالیٰ هغه مبارک قول چې په هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمايلي دي:

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا)(۱)

هير کړي دي او يا تر بينه هير شوی دي، ځکه په دغه آيت کښې الله پاک فرمائيي:

پيغمبره! دوی ته او وايه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالک يم، او نه د ضرر د فع کولو مالک يم.

د غه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پکښې فرمايلي دی: ای فاطمې! د ځپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف: ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کړه ځکه چې زه تا د الله تعالیٰ د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د درې څیزو نو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنا یې ذکر شوه مسلم روایت کړی دی په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یو دا سې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه وی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول د رمختار او دا هسې نور بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې دا سې نقل کړی دی: «وَاکْرَهُ اَنْ يَسْأَلَ اللهَ اِلَّا بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالیٰ څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنا ئې ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څه باندې د الله نه سوال شي.
همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو
ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر
په هغو د عامانو کښې راغلې وای چې په قرآن
کریم او احادیثو کښې موجودی دی.
هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا
شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي
نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات
یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی
د نوموڼو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه
په یو صفت باندې سوال وکړي.
(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې
هغوې د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه یو
رسالت ګڼي چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او
تربیې څخه عبارت بولي، د غه ډول دوی د دغه
رسالت اهمیت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت
او اړتیا اندازه هم درک کړی ده، او همدا وجه ده
چې دوی په ډیرې چلتۍ سره محمّد رسُول الله صلی
الله علیه وسلم ته یعنی د رسول الله صلعم شریعت
ته ور دروي ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په
دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دک

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) يوستره واسطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ئې لولی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریې په دې برخه کښې دا الله پاک د غه مبارک فرمان دی :

(قَدْ جَاءَكُمْ مِّنَ اللهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته دالله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد م) او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اُو باسي دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښودنه، کوی دوی ته په طرف دلارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکرشوی، حدیث کښې ورته ګوته نیول شوې ده

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي -

اما متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعني د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او ناآشنا ګرځېدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولې دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج ګرځولی دی -

د غه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لری او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی - عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې څخه په دې هکله داسې ویلې دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومی، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږی، دې وایی: یو اطرافی او باندنه چې به، یو تاوره او نارو او عمل تر سره کوی او د اکمان به ور باندی کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وي.»

دا سلام او مسلمانانو د غه ړول حال په باره کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو حديث مفهوم داسې دى؛

دا سلام منونکي لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوري وُ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس ښيک مرغه او مبارک دي وي حال د غريبانو -

د غو غرباؤته رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زيرې په دي ډول سره ورکړي دي:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِىْ عَلٰى ثَلٰثٍ وَسَبْعِيْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِى النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِى الْجَنَّةِ وَهِىَ: مَنْ كَانَ عَلٰى مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجيه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکې ډله» يقيناً هغه څوک دي چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا حاديثو پيرو دي، الله پاک دي ورله مړي مرحوم وګرځوي او د ژوندو په ژوند کښې دي ورله برکت واچوي او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دي ورسره مدد او مرسته وکړي څکه همدوي دي چې د هدايت او لارښوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمی لاری په لور بلو نکی او داعیان دی، چا چې د دوئ سره دښمنی کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی پیروی پرېښې ده نو هغوی گمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لاره کښی د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویریږی

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پریږ دو چې د دغه واسطه په حقله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او روښانه کړی۔

دا رساله د دې ور په ده چې په طلاؤ یعنی په سرو زرو سره و لیکل شی او مسلمانان یی په پوره سوچ او فکر سره و لولی تر څو د غفلت د خوب څخه را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لور ی گامونه او چت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته نیتې د ل او پرې وتل، او په عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یی د د بارو نو د دروازو مسح کول او ښکلول پریږدی۔

وصلى الله على سيدنا محمد معلم الخير، وعلى آله وصحبه وسلم۔

محمود مهدی الاستانبولی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴾ (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوم چې یو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه وویل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا یوې واسطې ته ضرورت دی، ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین. ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد داوی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؛

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړې دی الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوي یې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پرځای او حقه خبره ده، چه مخلوق په دې نه پوهیږی چې الله پاك د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی د کولو څخه یې منع کړی ده، او د غه راز د خپلو د دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړی دی، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړی ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دی۔

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نور امثال دي چې هغه هم حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پو دې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلی دی ارتباط او اړه تیا لری۔

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې د الله پاك پرنز د باندی د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې د او چتو درجو او عزت خاوندان دی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي.

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې وربانديء وکړ نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

﴿يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ اِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ فَمَنِ اتَّقٰى وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ . وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ .﴾ (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانه وي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي يې وکړه د ټيلولو د هغې نه هم دغه کسان او سيدونکي دا ور (يعني دوزخ) دی، دوی به دغه اورکښې هميشه وی.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمايي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى) (۱)

ترجمه: پس که راغي زما له طرفه تاسو ته هدايت نو هر چا چې متابعت وکړ د هدايت زما پس نه به ذی گمراه کيږی (په دنيا کې)، او نه به بد بخت شی (په آخرت کښې)، او هر چا چې زما له ياده مخ وګرځاوه، پس بيشکه د ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ د لره په ورځ د قيامت کښې ړوند، و به وايی (دغه ړوند کافر) ای ربه ځما ولې دې پاځولم زه ړوند حال دا چې زه بينا وم (په دنيا کښې)، و به وايی دغه شان راغلی وُ تا ته آيا تو نه ځمونږ پس هير کړی وُ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هير کړی شې

---

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه رنګ د دوزخیانو د حال بیانونو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه ځوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه ؤ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی ؤ مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویله مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسو مګر په ګمراهی لویه کښې.

دغه رنګ الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمۡ يَاۡتِكُمۡ رُسُلٌ مِّنۡكُمۡ يَتۡلُوۡنَ
عَلَيۡكُمۡ اٰيٰتِ رَبِّكُمۡ وَيُنۡذِرُوۡنَكُمۡ لِقَآءَ يَوۡمِكُمۡ
هٰذَا ؕ قَالُوۡا بَلٰى وَلٰـكِنۡ حَقَّتۡ كَلِمَةُ الۡعَذَابِ
عَلَى الۡكٰفِرِيۡنَ - (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران ربه ټیل وهلوشن) جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوئ دوزخ ته، نو پرا به نستی شي دروازې دهغې او به وایی دوی ته محافظان (څوکیداران) دد غه دوزخ آیا نه وُ راغلی تاسی ته رسولان ستاسی د جنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه د قرآن د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسی نه، وُ به وایی دوی (کفار) ولې نه راغلی وُ مونږ ته او لوستلی یی وُ مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول کرځولو په برخه کښې داسې ویلي دي:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کریم کښې دی په هغې یې عمل وکړ نو الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې ګمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره ورونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کړی آیتونو زمونږ ته وبه رسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو.

هم د غه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة: ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه -

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ○ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ○ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ○ (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه
څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او
نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې وه
مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب
ته، او اولاد هغوی او عیسیٰ ته او ایوب ته او یونس
ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود
ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته
چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه
او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي
بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالیٰ موسیٰ
سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیري ورکونکي
او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره
په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه۔

(۱) سورة النساء: ۱۶۳-۱۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

همو د ارتکه الله تعالیٰ فرمایی:

«اَللهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی رالیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان لکه یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه د دوی کرد د الله او بنده ګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښی د واسطو په ثبوت باندی چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوك منکرشی هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښی نازل کړی دی، لکه سورة انعام، اعراف او د رالر، او رحم، او رطس، والا سورتونه، او د دی په شان نور سورتونو شو، په د غوکښی د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئي نو د الله او په ورځ د آخرت باندی ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه رازیی د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چی پیغمبران یی د روغ ژن کیلی وو بیان کړی دی او فرمایلی دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښی صادره شوی ده وعده زمونږ د پاره د رالیږ لیو شویو بندګا نو زمونږ، چی بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکری زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (پکافرانو)

هم د غه ډول الله تعالی فرمایلی دی:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چی مونږ خامخا مدد کوو له خپلو (رالیږلو) سره او رمدد کوله، هغو کسانو سره چی ایمان یی راوړی دی په ژوند د دنیا کښی او په هغه ورځ چی قائم به شی، و به دریږی، شاهدان (له ملائکو، انبیاو، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صفت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران هغه دوله واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالی فرمایلی دی:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ) (۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول (مګر) لیکلی مودی، د دې لپاره چی د ده حکم دې او منلی شی د الله په حکم سره۔

او همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړئ، نو محبت به وکړی الله پاک له تاسو سره۔

همدغه دول الله تعالی فرمایلی دی:

(فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴ - (۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړی په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده او مدد یې وکړه ده او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، دغه ستایلي شوي کسان هم دوی خلاصي موندونکي دي.

اود قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد، رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب الله (وامید لري، د ثواب او نعمتونو د روستني ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر.

غَیر مَشرُوع وَاسطَه

که د واسطي څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرار وکښې واسطه او مرستندوی وکرځي او بنده دغه واسطي ته د مثال په توګه د روزي، نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او وسی او د حاجت سرکولو په امید تر یته دخپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللی دی حکه چې دوی اد الله تعالیٰ نه په غیر بل څوک متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان گنړل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازی پوری اړه لری، الله پاک په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ ورځو کښې بیا استویٰ وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟

دا رنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(۱) سورة السجدة: ۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ-) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي ګډوی خپل پروردګار ته، نه به وي دوی لره سوا د الله نه دوست بچ کونکی او نه سفارشي (شفاعت کونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزګاری وکړي.

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دې هکله الله تعالیٰ فرمايي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا-) (۲)

ترجمه: ووا یه (ای محمده!) دوینه (چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سوا د الله نه د مدد ګارانو ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه دا سانه ولو او بدله ولو اختیار لری. هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی (راسه د شه ورته وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته)، او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله)، او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شی

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: ووایه (دو بیته ای محمد ﷺ!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه وُ) په غیر د الله نه چې د دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پیدا کولو کښې) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کته نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد دالله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلې دی: ځنې قومونه وو چې هغوئ به د هغلو حاجتونو د سر کولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتې بللې، نو الله پاک دوی ته د دې حقیقت څرګند ه و نه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه د دوی نه د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نږ دې کیدو او نقرب هڅه کوی او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دی.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَیَاْمُرُکُمْ بِالْکُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چی و د کړی
الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری
او بیا و د وایي خلقو ته چی تاسی زما بندګان (عبادت
کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وایئ) شئ
تاسو الله والاخلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چی
ښوونه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چی تاسو
زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چی
و نیسئ تاسو پرښتی او پیغمبران حقداد د بندګی، آیا
حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغی چی تاسی
مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښی دا خبره روښانه
کړه ملائکی او انبیاء د بندګی او عبادت حقدار ګڼل
کفر دی پس څوک چی پرښتی او پیغمبران په داسی
توګه واسطې نیسي چی د مصیبتونو د لری کولو په
وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دې
باندې کوی (ما فوق الاسباب تربینه) د ګټو د لاسته
راوړلو او ضرر د فع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز
د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والې په برخه کښی

(۱) سُورَةُ آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر کتل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام د تبلیغ په ساحه کښې واسطې دي.

که څوك د انبیاؤ نه رو سته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان د و بیته دین رسوی، په دین یې پوهه وی، ادب ور ته ور ښای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښې دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښې څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د وی نه په غیر په مخلوق کښې نورکسانا وکانی بوټی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښې شریك او د عبادت مستحق بولي. او چې کله پیغمبران د اسیاؤ نه پرته او ملائکې د الله د حکم او د رکړې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښې د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښې خپلې بې وسۍ څرګند و نه کوی او د عبادت نه یې سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوك وی چې هغه به د الله پاك په صفاتو کښې د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ثمقتدئ یه صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یې درسته او برخای ده څکه دغه کسان د دینی علو پوهان چې کله په یوه مسئله باندی را جمع شي او اتفاق وکړي، نو اجماع یې په قطعی او یقینی توګه حجت ده څکه چې د دی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یې د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکاردی چې هغې ته یې را جع کړي څکه چې یو یې په یوا څې څان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعني خبرو یوه برخه یې د منلو وړ یې، منل کیږی او یوه برخه یې د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه ورسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرېښودی بلکښې هغوی په یقیني ډول سره پرېښی دی نو چا چې د غه علم واخست او زده یې نه کړو ده پوره برخه تر لاسه کړه. - دا د هغه حدیث جز دی چې ابوداود او ترمذي په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت دنده لري، د الله او مخلوق تر منځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانوته لاس بښونه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته (واسطوته) وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی د واسطې قرار لری چې د غه واسطی په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لری. نو د دی دَ اولس یعني رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنې اولس حنپلې مطالبې د غوولسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده دی ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) دحاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې د ویستلو غوښتنه تر بېنه وشي که توبه یې ویستله ښه ده، او که توبه یې و نه ویستله نو قتل یعنې وژلی شي.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانو ترمنځ واسطی دری پوله دی.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لری د هغې درې وجې دی:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وی خبرودکوی، نو که څوک وایې چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبریږی مګر هله خبر شی چې ځینی ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنی په ورو او پرېټو خبرو باندې پوهیږی، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دی د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بېلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریادونه آوری، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوی، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږی نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږی نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولې شی او نه د دښمنانو په مقابل کښې د فاع کولې شی نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي.
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
نا قصو صفتو نو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمایلي دي؛

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللهِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهٗ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيْرٍ-) (۱) ترجمه یوځل ځکینی شوی ده وړی کتل شی.

د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا-) (۲)

ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات لره دی چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې زکتاب بیان وایی، او په لویی سره یا د کړه الله لره (هر وخت) په لویی کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چې رته راځي نه چې مددګار ته یې ضرور پیښ شي، ژبارن

(ج)
د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غنی او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او اړتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې دوی په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال دي والله (ج) یوازې دی چې سره هیڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِیْرٌ۔

دا یو وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخته پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي، نو کله چې پاچا یې دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور نه یې دی مورد کښې په داسې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادې کښې د ملت دارتیاوې د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دې امله چې د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندې اثر (اغیزه) کړې دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکي د وینا تر تاثیر لاندې کوم چې تشویق او تخویف د دارې افاده کوله غلی دی.

اما الله تعالیٰ د ټولو اشیاوو رب او مالک دی، او موږ چې څو مره په خپل اولاد باندې ترحم لرو، الله پاک د دې نه هم زیات په خپلو بنده ګانو باندې مهربان دی! -

د غه ډول د ټولو اشیاوو خلقت د الله پاک دارادې پورې اړه لري که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړې وي نو هغه په وجود کښې راځي او که الله تعالیٰ یې اراده ونه کړي نو د هغه وجود بیا امکان نه لري.

او د ده (الله) چې کله د ځینو بنده ګانو له پاره د ګټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړځولی وي نو بیا دغه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړي، دعا کول ورته شروع کړي او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړي، او دغسې د دې نورې امثال هم داخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکي د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکۍ کولو اراده پیدا کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددې امکان هم نشته چې داسې څوك دې مجبور وسي چې هغه دی الله (ج) لره د هغې اراد ی پرخلاف باندې مجبور کړي او یادي هغه الله پاك ته په هغه باندې خبرو رکړی چې الله پاك په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلود ه، او داسې څوك هم نشته چې هغه الله پاك لره د امید او ویرې ورکولو سبب ګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت...الخ یعنی ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې ورحیږه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاك مختار دی څوك یې مجبوروولی نشي.

شفاعت د الله پاك د اذن پورې اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ) (۱) څوك دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاك فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الآية (۱)
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره یې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غیر د الله (ج) څخه بللي شي، هغه نه واکمن دي او نه ور لره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دي د الله لپاره معاون دي او شفیع نشته چې سفارش یې د الله د اذن پرته کېدای نه شي د رسولی.

اما پاچایان داسې نه دي، ځکه د پاچایانو په حضور کښې سفارش کوونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت یعني واکمنۍ کښې شریکان وي او کله د پاچایانو سره په دولتي چارو کښې مرستیالان او کومکیان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا یې سفارش منل کیږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتیاج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسیږه ویره حسن کوي، او کله یې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبولي چې د دوی د پاچا سره کړې وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبیاء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبيُّ او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی
چی دی خپلی اوخوی نبی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبیٌ
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل
نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د نه
داویره پیدا کیږی چی یا به یی د امر څخه سرغړونه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بنده گانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش
نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی یا یی ترینه تمه
کیږی او یا یی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَكَآءَ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
يَخْرُصُوْنَ ـ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِيُّ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولې، او تابعداری نه کوی دوی مگر د گمان، او نه دی دوی مگر د زوغزن، ا تکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد، نازولی، پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او د مشرکانو څې کوم سفارشیان نیولي دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان کښل کیږی، الله تعالی فرمایلي دی:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ـ (۱)

ترجمه: او بندگی کوی داخلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه نه آیا تاسو خبرو رکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی داسې شی نشته)، پاك دی الله تعالی او بې برخې دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی يي شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا رنګه الله تعا

---

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ؕ بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ ۚ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ -) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته ونه کړه له دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکې ورک شول (دغه ب) په وخت کښې (له دوی څخه) او هم دا دی دروغ ددوی او هغه څه چې ترې یې دوی (پر الله) -

آو د مشرکانو د عقائدو نه دخبر ورکولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى) الآیه (۲)

ترجمه: (او وایل دوی:) عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا -) الآیة (۳)

۲ او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا.
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا. (۱)

مګر سفارش والا او دعا کونکي صرف هغه ډول سفارش او دعا کولې شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وي، پس دی هغه ډول شفاعت نه شي کولی دکوم څخه چې منع راغلي یې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو الله تعالی فرمایلي دي:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا
لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ
اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَا اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗ اَنَّهٗ عَدُوٌّ
لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وی دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی دوزخیان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم د پلار

(۱) بني اسرائيل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چی کړی یی وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره بس هرکله چی ښکاره شوه ابراهیم ته چی دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناك و - او دغه رنګ الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ودعوا ړی ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یی) و نه غواړی د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چی الله پاك خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یی خبر ورکړی دی چی دی (الله) دوی ته بخښنه نه کوی (و فرمایلی یی دی:

(اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاك نه بخښی چی شرك او کړی شی د هغه سره، او بخښی هغه ګناهونه چی کم دی د دینه هغه چالره چی اراده وفرمایی د مغفرت یی. د غه رنګ

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: او هيڅ كله مه كوه مونځ (د جنازې) په هيڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړ شي، او مه دريږه په قبر د ده (د دعا، استغفار، يا تدفين د اهتمام له پاره) بيشكه دغه (منافقان) كافران شوي دي په الله تعالى او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوى په داسې حال كښې چې دوى نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالى فرمايلي دي:

﴿ ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴾ (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بيشكه چې الله نه خوښوي تيريدونكي (له شرعي حدودو نه په دعا كښې). او په دعا كښې د شرعي حدو د څخه تجاوز دا دى چې بنده د الله پاك څخه د هغه كاركول غواړي چې الله پاك هغه كار نه كوي د مثال په توګه دى نبي نه دى او د الله پاك څخه د پيغمبرئ مقام غواړي، يا د مشركانو له پاره د مغفرت سوال كوي او داسې نور شوا و يا دا چې د الله پاك څخه د ګناه ا د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج)، نه د کومك غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوك دی چی الله پاك ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د ل غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعاء) کښی گناه نه وی، که چرته یوتن یی د اسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغه باندی تینګار نه کوی لکه چی هغوی پنه هغه باندی د تینګار کولو څخه لکه چی الله تعالیٰ فرمایی معصوم دی:

(إِنَّ ٱبۡنِي مِنۡ أَهۡلِي وَإِنَّ وَعۡدَكَ ٱلۡحَقُّ وَأَنتَ أَحۡكَمُ ٱلۡحَٰكِمِينَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه زما زوی زما د اهل څخه دی، او بی شکه وعده ستا سوحقه ده، او ته تر ټولو حکم کوونکی یی، بیا الله پاك وفرمایل:

(یٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيۡسَ مِنۡ أَهۡلِكَ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيۡرُ صَٰلِحٍ فَلَا تَسۡـَٔلۡنِ مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٌ إِنِّيٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡجَٰهِلِينَ۔ قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٌ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ)۔ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی، پس
دُعا مه غواړه زمانه دهغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره د هغه (دایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه حُما! یقیناً زه پناه غواړم پتا
سره له دې چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ماته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هم سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
(کوی د هغه سفارش)
دې بارکښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او دا د عا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کڼل یې له دې چې مؤثر حقیقي
ته یې نسبت وشي، شرک فی التوحید کڼل کیږي
او د سبب څخه په دې وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمګړتیا وجه ده او په ګلي توګه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندې داغ لګول دي، بلکښې په بنده باندې دالازم دي چې دې به متوکل علی الله اوسیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاك دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځنې نور شیان چې خوبنه یې وي اسباب مقرر کړي دي.

دادني په حق کښې داعلی له طرفه دعـا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د څښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولی شي لکه چې دانبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیدله او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعني دباران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې ده (۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضي الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) د اداعلی له طرفه د ادني په حق کښې د دعا کولو مثالونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعاکولو له پاره غوره که او ورانـدې یې کړه -
د غه ډول خلک به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوی کښې ډیر د وسفارش کوونکو سردار دی، او د یو شمیر خاصو سفارشونو دیاره هـم د همدغه په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)
«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثم سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلک العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت لـه شفاعتي یوم القیامة». (۲) یعنـی کـلـه چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره هغه څه و وایئ چې هغه یې وایي (د آذان کلمات ورسره تکرار کړئ)، او بیا ورپسې پر ما باندې درود ووایئ ځکه هغه

---

(۱) دادلیل لـه پلوه د اعلی درجې د غوښتنې لـه پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکرکیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوکه چې پر ما باندې یو وار درود ووایې الله پاک په هغه باندې لس کرته درود واڼې بیا ور پسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړی حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بندګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوی ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو وسم پس ځوکه چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله وغواړی نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په څخه بنه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې وفرمایل: (یَا اُخَیَّ لَا تَنْسَنِی مِنْ دُعَائِکَ.) (۱) ای روره که! ما په د عاګښې له یاده مه اوباسه.

پس نبی علیه السلام د څپل امت څخه غوښتی دی چې دده له پاره دعا وغواړی، لیکن د غه غوښتنه د دی جهلی څخه نه ده چې دی کښې د څپلوا متیانو څخه سوال کوی بلکښې دی دوی ته په دی باندې د اسی امر کوی لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکوا عمالو په باره کښې په کو موچې ثواب حاصلیږی، امر کوی، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله دی او هغه ضعیف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې
چې د دوی له خوا ترسره کیږی د دوی په شان اجر ئ
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلی هُدی .... الخ
یعنی چا چې د نیکئ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعدار ئ
وکړی بې لدی چې د دوی په اجر کښې څه کموالی راشی
او څوک چې د ګمراهئ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده
باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی
چې د ده پیروی کړې وی بې له دی چې د دوئ د ګناهو
په بار کښې څه کموالی راشی.
پس په دا سی حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د ده له پاره د دوئ په ټولو هغو اعمالو کښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې وی، د دوئ
په شان اجر دی.
د غه ډول کله چې د وی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود وائې، نو الله پاک په هر یو د هغوئ
باندې لس ځلی درود وائې رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوئ د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا ځکه د خبرې ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي، او شک نشته چې الله تعالیٰ دد غه د عا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه د عا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعاداعي او مَدعوُّ له دُواړو ته کټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمايلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی دخپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر داچې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو دغه مقرره شوې فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دې هم دو مره وي.

په یو بل حدیث کښې راغلي دي: « اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ » (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول وړ دعا په غیاب کښې د یوچا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعاکونکی) او مدعوُّ له (دچا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږی اگر چې دعا کونکی په دې نه پوهیږی چې د هغه په حق کې چا دعا کړې ده که نه؟ پس په دې اساس مونږ ته پکار دی چې د ژوندیو او مړو مؤمنانو لپاره دعاوې وکړو. الله تعالی د هغه چا په حق کې چې دعا ورته کیږي د دعا قبلول په خپل فضل سره ورکوی او ثواب هم ورته رسیږی.

پس چاچې پلار ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په سره یې خپل ځان او د عاکونکی د واړو ته کته رسول مقصد وی، نو د ې او هغه مسلمان رو رونو د واړو د نیکۍ او تقوی په برخه کېږی د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه د خپل دعا کونکی رورد مطلوب په لوری هڅاوه او د هغه ته ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره پکینې فائده او ګټه ده.

پس غوښتونکی په دعا سره د داسې فعل چې دواړو ته پکینې فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوی چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د دغه مامور د نیک عمل ته لاملی دی؛ او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښې لکه چې الله تعالی فرمایلی دی بنده مامور کړی شوی دی: «وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ» (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلی او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا وی له کوم وخت چی ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو داغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلی وو دوی الله تعالیٰ لره ښه قبلونکی د توبی ډیر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا موخلقو دا ستغفار او د دوی په حق کښی یی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار د واړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دی امر شوی دی چی دی د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه وغواړی ولی دا خبره دیاوونی وړده چی الله پاک مخلوق ته د دی امر نه دی کړی چی دوی دی نه د مخلوق له پاره د داسی شی سوال وکړی چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یی د الله تعالیٰ عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او د غه راز الله تعالی ته د نزدېکت وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لوی د لوی احسان او انعام (پېرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بنده ګانو باندی د هغې پېرزوینه کړی ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د غه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار (نیک عمل) وکړي، نو په ایمان کښې یې زیاد ت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوی ده:

(صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (۱)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړي دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دی قول کښې یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَ الرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو د غه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پر مخلوق باندی .

اما داخیره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د دنیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی .

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او دا هل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی .

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اوصاف د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنگه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې چې له ده څخه دي د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی.

او س په دې لړکښې د دعا غوښتونکي نیت ته کتل پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (د دعاکونکي) ته او یاد ځان او دعا کونکي دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعاغوښتونکي ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوا ځې خپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (دعاکونکي) ته یې ګټه ورسیږي، نو دا یوا ځې د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهی کړې ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې ده ته راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسانات کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوٰة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نه گناه کاریږی اما بیا هم مامور به، او ما یؤذن له نه یه، یعنې هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په ځنې منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لری.

د مثال په توګه استرقاء، یا د دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اگرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او هغه داخوګ دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی رمقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار آخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلې په هکله مابل ځایي کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چی هرڅوك د الله او دالله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نوهغه دعقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائدو چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا ((بتان)) دانبیاوو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!

همدا رنګه دا هغه ډول شرك دی چی الله تعالیٰ د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

((اِتَّخَذُوٓا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَالْمَسِيْحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ اُمِرُوٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوٓا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحٰنَهٗ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړکړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر دی ته چی بندګی دی وکړی دوی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغی نه چی دوی یی ورسره شریك ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعه راز د الله تعالی څخه په مستقیمه توګه د سوال

کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:

﴿ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىْ عَنِّىْ فَاِنِّىْ قَرِيْبٌ ؕ اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِىْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِىْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: او هرکله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان

زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم د عاد دعا

کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د منې حکمونه

زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول

د دعا سره) بنا یې چې د دې په سمه لاره محکم پاتې شي -

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي.

﴿ فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴾ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو

ځان ستړی کړه (په عبادت یا دعا کښې) او خپل رب ته رغبت

او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالی فرمایی: ﴿وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّا اِيَّاهُ ﴾ (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف و رسیږي تاسو ته په دریاب

کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په ماجنو

کښې په غیر د الله تعالی نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷، ۸ (۳) الاسراء: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوْٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ) -(۱)

ترجمه: بلکبنی هغه څوک (غوره دی) چی قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقرار) کله چی و بولی دغه مضطر هغه لره او لری کوی سختی او کرځوی الله تاسو لره خلیفه گان په زمکه کښی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

يَسْئَلُهُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِىْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چی په آسمانونو او ځمکه کښی دی هره ورځ الله په یو بل شان کښی دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی

شک نشته چی الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړی قطع کړی دی او هم یی په دغه کتاب کښی د توحید د دغه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چی هیڅ یو کس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

---

(۱) نمل: ۶۲ . (۲) رحمن: ۲۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندې ئې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقونه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ ځما په آیاتونو باندې بدله لږه (دنیا)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ) . یعنې دغه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ) (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له مانه ویریږئ که چیرې یئ تاسې مؤمنان. یاځکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً) . (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا (بندې) رسیدلې تا ته حال د هغو کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړې تاسو لاسونه خپل او نه قا ئموی یعنې سمرا داکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له د خلقو نه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له د نه.
دغه رسول الله پاك فرمایلي دي.
(اِنَّمَا یَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ
الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَی الزَّکٰوةَ وَلَمْ یَخْشَ
اِلَّا اللّٰهَ). (۱)
ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالی هغه څوك چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سمو یې اداء کړې دي لمونځ او ورکړې
یې دي زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی.
پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت به د الله
او د الله د رسول د ذاړه کیږي، او ډیره به یوا ځې د
یوا الله څخه کیدای شي.
همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:
(وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ
وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَیُؤْتِیْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ
وَرَسُوْلُهٗٓ اِنَّآ اِلَی اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ). (۲)
ترجمه: او که دوی خوشحاله شوي وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ۇ د دوی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی موږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي موږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د دغه الله (له به غنیمته).

او د الله تعالیٰ د دې قول نظیر د الله پاك د غه مبارك قول دی چې فرمایي:

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ.) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دي چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دي ستاسې د مقابلې له پاره ډېر لښکرونو ویرېږئ له دوی نه پس دغه ویره و لولانو یات کړ ایمان د دوی، او و دویل دوی: بس دی موږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرك ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دې امله چې د غه ډول توحید زموږ د دې قول تثبیتونکی دی چې وایو.

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یوالله دی یعنی دالله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې برخه کښې زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسې مه وایئ که دالله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه وی بلکښې داسې وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که دالله خوښه وی او بیا د محمد ﷺ خوښه وی.

یو ځل یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که دالله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا، آیا زه دې الله شریک وګرځولم؟ داسې ووایه: (ما شاء الله وحده) که دیوالله خوښه وی - (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښې د ډیر زیات و خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځی او بیا خصوصا په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو دا که خاوندانوا و هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری په خطاب کښې وایې: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای (پاتی ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوك چې لوړه وقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د دی. همدا رنګه یې فرمایلی دی: چاچې د الله پاك نه په غیر په بل څه باندی لوړه وکړه نو هغه د شرك مرتکب وګرځید یعنی د الله پاك سره یې شریك پیدا کړو -

د غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم ابن عباس رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې ځکینی دی راتلونکی دی، او ته ور سره ځنګ کیږی ی، یعنی کوم شی چې تاته د رسیږی ی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ وکړی تا ته کتبه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاك ستا فائده دی له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تاته نقصان او زیان د رو رسوی نو تا ته نقصان نه شی د ر رسولی مګر هغه شی چې الله پاك ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاڼ ص۷۰) او تاباندی هم سپارلی دی، خدای اوتاته هم سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً ناروا دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (د ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د ومره افراط مه کوی
لکه څومره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی وُ، بیشکه زه بنده یم ماته د الله بنده او
د هغې رسول ووایئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت ونه ګرځوی چې عبادت یې شروع شي
دغه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالي او میله) مه جوړ وئ، پرما باندې
درود اووایئ، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ماته را رسیږي.
همدغه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې وفرمایل: په یهودو او نصاراؤ دې
د الله لعنت وی دوی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی وُ- ده خپل امت د دغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلی وُ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتماً به یې قبر
مکشوف یعنې ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه درلې، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

ترینه جوړ شي.[1] «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې
زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره
د کوړ څخه د باندې د فن کیدل دي.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنا یې مخکښې ذکر شوه د
سند په لحاظ سره چید او کره دي.

(په روستني حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې ورسره
دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه
مساجد جوړ کړي وُ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل
صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه د ول افعالو د معلو
څخه ویروي کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي وُ، بناءً
اوس په دې باندې ځان پوه ول په کار دي چې د (اِتَّخَذُوا
قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنا یې دا ده، دوی د خپلو
انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي وُ، څه مقصد کیدی
شي ؟ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد)
نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړی
دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو
روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیا یې د غـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماوُ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسې معنا کړې دی:

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنې په قبرونو باندې سجده ایښودل.

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل.

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده.

شیخ البانی داهم لیکلی دی چې امام شافعي (رح) ویلی دی چې حدیث د غو دریو واړو معناګانو ته شامل دی.

د دغه رسالې د ژباړونکی په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحتل شی په اوسنی وختکښې د هرې یوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبروکښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوی دی، او خلك پکښې لمونځ اداکوي.

دغه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او د یا خوا وشا کښې جوړ شوی دی، او دغه ډول په ځینو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا اماما نو مړی د ځنو خپلو غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوری مخې ته واقع کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاه ګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو شکله ول او هم کول د قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادی مسئله ګرځېدلې ده. په دې هکله د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت او کړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړه له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاك د هر شي پالونکی او مالك دی، خو د دې سره سره دې د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نه کوي د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولي دي الله تعالی د آسمان له طرفه له اوبو څخه نو ژر عونه کړې دي په هغوا و بو سره ځمکه پس د دې د والي د هغې نه او خپاره کړي يې دي په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژندو سره يعنې خوځېدو نکو څخه.

دغه راز له اوسپونې مې دې هغه شيان دي له پاره اسباب کرځولي دي دکومو وجود چې د دغو د وامېدو يعني له اوسپونې پودې اپه لري.

دغه د ول يې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلېږي اسباب کرځولي دي.

د مثال په توګه پدمړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ اداکول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغوا سبابو د جملې څخه دي چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوي.

اما په اسبابو کښې د ري تکو ته متوجه کيدل په کار دي بو داچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانګړي سبب په پام کښې و نه نيول شي بلکښې د دغه سبب په څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي او د دې سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې څنې خنډونه هم وي چې د هغې لري کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو که چیرته اسباب بشپړه نه شي او خنډان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاک او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اګر چې د خلقو خوښه نه وي، او کوم شي چې د خلقو خوښه وي نو د هغې وجود مله ممکن ګرځي چې الله پاک یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دویم دا چې د یو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوک چې د یو داسې شي سببیت ثابته وي چې یاوَر باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې ګمان اوسي چې نذر د مصیبتونو د مخ نیوي او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحینُ کښې د رسول الله صَلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنٰی د عبادتو، توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائزندی چې دی دالله پاک سره شریک مقرر کړي، او دالله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وو وایي او عبادت یې ور له پیل کړي، اګرچې دی په دې ګمان اوسي چې د غیرالله بلنه د ده له پاره د ځنو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښي سبب جوړېږي دای شي. له همدی امله هغه طریقي چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښي و ربانسانی د انسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښي نیول په کار دی چې کله کله د انسان سره د ځنو مقاصدو په لاس ته را دړلو کښي هغه وخت چې دی د الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان ځنې حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځي هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځي.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالحو تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شي سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او ګټې د رسولو اړخ راجح او ښایست متصور دی او د کوم شي څخه چې یې منع کړې ده نو په هغې کښې د فساد د منځ ته راتلو جانب راجح او زیاتې متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډو ول سره ور باندې رڼا وا چول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالیٰ علیٰ خیر خلقه محمد وعلیٰ آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library